

Vluchten kan niet meer

We leven in een tijd die angst en verdriet in grote hoeveelheden over ons uitstort. Oorlog, terroristisch geweld en veel vluchtelingen. Drama's te over. Via de media worden we op de hoogte gehouden, we hangen aan de buis en houden elkaar op de hoogte van onze nachtmerries. We twitteren, facebooken en whatsappen dat het een lieve lust is en schuwen niet elkaar de beelden van de drama's toe te sturen. We waarschuwen, vluchten in het angstige woord en in het verspreiden van het gruwelijke beeld.

Het eigenlijke doel, wat wordt gezien als heilige opdracht, van terroristen is om ons binnenste binnen te dringen, zich in ons onderbewustzijn te nestelen als een angstwekkende tumor. Het gaat daarbij vooral om beelden, angstige beelden die ons niet meer loslaten. Het concrete resultaat van aanslagen op zich is niet zo van belang, het aantal slachtoffers doet er voor terroristen niet zo toe en vergeleken bij andere drama's is dit niet eens zo hoog. De impact op ons welbevinden is wel belangrijk. Daar gaat het om. Beelden die ons niet meer loslaten, die onze dromen binnendringen, ons innerlijk bestaan infecteren. Daar gaat het om: het zaaien van beelden, het oogsten van angst en het creëren van verdeeldheid.

Met de aanslagen in New York, Madrid, London en laatstelijk Parijs is dat heel goed gelukt. Angst maakt dat mensen zich in zichzelf keren, elkaar gaan wantrouwen, hun bestaan willen beschermen, veiligheid zoeken bij zichzelf en de directe omgeving van gezin en familie. Anderen, vreemden, zijn bedreigend, vooral ook wanneer ze uit een andere cultuur komen, een cultuur die gepercipieerd wordt met de achtergrond of religie van de aanslagplegers; ze zijn eropuit om onze veiligheid te bedreigen, hier en nu, vluchten kan niet meer.

De foto van een verdronken jongetje, aangespoeld op een ver stand, maakte bij iedereen met een hart veel los. Het vluchtelingenprobleem kreeg een gezicht, een dood gezicht, een onschuldig gezicht. Deze vluchtelingen moesten een veilig heenkomen krijgen, een onderdak moest hen geboden worden en een perspectief op een beter leven. Liefdevol moesten we hen ontvangen. Hartverwarmend. Zeker. Dat moest. Genereus moesten we zijn. Op basis van beelden die zich in ons genesteld hadden, nadat die ons in onze slaap bezochten en waarvan we wakker schrokken en bleven. Tenminste een tijdje. De angst hield ons wakker, de angst voor het vreemde maakte ons onrustig en slingerde ons heen en weer tussen morele dilemma's. We praktiseerden tijdens de

doorwaakte nachten. We werden alert op wat we konden verliezen. Onze blik op goed en slecht vertroebelde. Vluchten kan niet meer, niet hierheen niet hiernaartoe.

Door terroristische aanslagen wordt ons veilig gewaande bestaan op de proef gesteld, door de grote stroom vluchtelingen ook. Angst regeert op beide fronten, het maakt ons defensief, we hebben het gevoel dat we wat we hebben moeten verdedigen.

Wat kunnen we verliezen? Mensen die een uitkering hebben, weten het. Ze zijn bang dat ze het straks nog slechter krijgen, ze zijn bang dat ze nog langer moeten wachten op een goede en betaalbare woning, ze zijn bang dat hun vooruitzicht op een mooie baan nog verder achter de horizon verdwijnt, dat hun inkomen zal verschromelen en armoede toeneemt, dat hun omgeving verloedert, dat onze Nederlandse cultuur en onze joods-christelijke tradities verwateren om niet te zeggen verdwijnen door andere culturen en tradities, dat ... Redenen genoeg, aldus velen, om bang te zijn voor verlies. Vluchten kan niet meer.

Angst is een slechte raadgever. Het verandert niets aan het verdriet van gisteren en lost de problemen van morgen niet op. Het enige dat angst doet is je vandaag verlammen. Door toe te geven aan angst kijk je niet verder dan je horizon, het maakt je bekrompen, je vlucht in irrationaliteit en het onberedeneerde gevoel dat overal gevaar en onheil dreigt, maar je komt niet verder, je staat stil. Het bepaalt wie je bent, je persoonlijkheid. Een deel daarvan wordt gevormd door hoe we ons te weer stellen tegen angst en verdriet. Nietzsche zei ooit: "Angst is de moeder van de moraal." Laat dat niet de moraal zijn van het egoïsme, de jaloezie, de bekrompenheid, het asociale of de onverdraagzaamheid. Laat moed op zijn minst de vader zijn van compassie, empathie en medemenselijkheid.

Gijs van Elk

Voorzitter CRR